

הכינס הארצי ה-3 לשימור מורשת התרבות

22 בנובמבר 2016

הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים

קול קורא (31 בדצמבר 2015)

הכינס הארצי לשימור מורשת התרבות נוסד על מנת לקדם את שיח השימור בישראל, לחשוף את העשייה ואת החידושים בתחומי השימור בארץ ובעולם, לשתף בידע ובניסיון הנרכש וליצור הזדמנות להידוק שיתופי פעולה בתחום שימור מורשת התרבות בארץ. כמו כן, הכינס נועד להגביר את המודעות לנושא שימור המורשת התרבותית על גווניה בקרב הציבור הרחב ובקרב הקהילה המקצועית והאקדמית וליצור תשתית לפרסום מדעי ומקצועי בנושאי השימור בשפה העברית.

ועדת הכינס מזמינה את העוסקים בשימור מורשת התרבות: חוקרים, משמרים, אוצרים, ארכיונאים, אדריכלים, מתכננים ובעלי עניין להגיש תקצירים להרצאות, לפוסטרים ולדיוני 'שולחן עגול', המתאימים לנושאי הכינס.

הרצאות – יש להגיש הצעה הכוללת התחייבות לכתיבת מאמר בהיקף של עד 3,000 מילה ועמידה בלוח זמנים נתון. מאמרים נבחרים ייערכו ויפורסמו באתר האינטרנט של הכינס.

פוסטרים – יש להגיש הצעה הכוללת התחייבות להפקה עצמית של הפוסטר על פי הנחיות הוועדה המארגנת. קובץ דיגיטלי של הפוסטר יוצג באתר האינטרנט של הכינס.

דיונים – 'שולחן עגול' – יש להגיש הצעה הכוללת התחייבות להיערכות מלאה לקיומו של הדיון המוצע ולהגיש סיכום של הדיון כתוצר של הכינס. סיכום זה יוצג באתר האינטרנט של הכינס.

כותרת הכינס:

ההווה של העבר

מלאכת השימור היא כתיבת היסטוריה. מכאן שמטבעה היא מצמצמת את שטף האירועים והתהליכים לסדרות של ייצוגים וסימני דרך המבליטים ומנכיחים נרטיבים נבחרים. לפעולות הבחירה והאוצרות הכרוכות במעשה השימור השפעה מכרעת על הבנייתו של זיכרון קולקטיבי ועל יצירתו של נתיב מורשת מרכזי, שבשוליו סמויים או מודחקים נתיבים נוספים.

הבחירה בפיסות ההיסטוריה לשימור נעשית בראייה רטרוספקטיבית, הרוחמת את העבר לצורכי החברה בהווה. פעולה זו מותאמת במידה רבה גם לאופן בו אנו מתארים לעצמנו את צורכי החברה בעתיד. בשימור המורשת מעורבים רבים, במודע ושלא במודע, בהם מקבלי החלטות, חוקרים, ארכאולוגים, היסטוריונים, משמרים, מתכננים, אוצרים, מעצבים, צרכנים ועוד.

כינוס השימור הארצי מבקש להתמקד הפעם בתהליכי האיסוף, המיון, הבחירה, ההעדפה, התיווך והמסגור הכרוכים במעשה השימור. מתוך כך להדגיש את האחריות המוטלת על "כותבי ההיסטוריה" ומספריה העוסקים בשימור מורשת התרבות.

נושאי הכינוס שלהלן פורטים את הסוגיה המרכזית להיבטים שונים ומציעים התבוננות מגוונת המאירה את משמעותן של פעולות הבחירה, האצרות והשימור.

נושאי הכינוס:

א. תמורות בשימור המורשת בישראל

בשנים האחרונות הפך המושג "שימור" לשגור בלקסיקון התרבותי, החברתי, הסביבתי, האדריכלי, הפוליטי והכלכלי בישראל. המודעות המתפתחת לתועלות השונות הגלומות בערכי המורשת הפכה את השימור לשחקן מרכזי בעיצוב המרחב הפיזי והתרבותי המפגיש בין מגזרים, ארגונים, קהילות ובעלי עניין.

התמורות בשדה המעשי הובילו להתגבשותו של גוף ידע, לניסוחו של דיון תיאורטי ופרשני, לצמיחתם של מסלולי הכשרה אקדמיים ומקצועיים ולעיסוק במשמעויות אתיות ותחיקתיות.

כתרת זו מזמינה התבוננות בשימור המורשת כשדה בהתהוות ומכוונת לדיון בתהליכי התפתחותו במציאות משתנה.

ב. נפים היסטוריים בין שימור להתחדשות

משאבי הנוף ההיסטורי המשמשים לביסוסה של זהות ושייכות, בד בבד עם הנחלת ערכים תרבותיים, אקולוגיים וסביבתיים, מאוימים תדיר. תכנון ערים ואזורים, התחדשות עירונית, תחבורה, תשתיות, תיירות ופנאי, כמו גם שינויים בנתוני צפיפות אוכלוסין ובכלכלה העולמית, הם הגורמים העיקריים לפגיעה בנופי המורשת.

לאדם הפרטי השפעה על איכות הנוף ושמירתו, עם זאת האחריות לעיצובו ופיתוחו מוטלת בעיקר על הרשויות הציבוריות. מדיניות ההגנה על הנוף ההיסטורי ושימורו זכתה להתייחסות בחקיקה ובמיסוד גופים האמונים על טיפול בנופי מורשת.

בנושא זה אנו מבקשים לעמוד על המתחים בין פיתוח והתחדשות לבין איכותו של הנוף ההיסטורי על רבדי התרבותיים. כמו כן, נבקש לבחון גישות להערכה, לשימור ולהתחדשות של המגוון הנופי ההיסטורי בישראל, ולהבין את חיוניותו להגדרת זהות מקומית ולשיפור איכות חייהם של פרטים וקהילות.

ג. היסטוריוגרפיה ואצרות בעידן הדיגיטלי: הארכיון, המוזאון והרשת

ההתפתחויות המהירות בתחום הדיגיטציה ואפשרויות השיתוף הגלומות ברשת האינטרנט יוצרות עולם חדש של מידע נגיש וזמין. למציאות זו השפעה מידית על תפיסתנו את המרחב הפיזי ועל הדיון המושגי בו.

המהפכה הטכנולוגית, המעשית והתודעתית, שאנו חווים כעת משנה את דפוסי התייעוד, הפרשנות, ההצגה וההנגשה של המורשת. ככזו היא מקרבת ומרחיקה בו בזמן את המציאות הממשית לאופני ייצוג. המפגש בין ההווה הפיזית לחוויה הווירטואלית, מחייב הכרה, זיהוי והתייחסות מתאימה גם בשדה המורשת.

נושא זה מציע דיון במשמעות המורשת ושימורה בעידן הדיגיטלי, ביחסי מקור - העתק - קובץ; ובקשרי הגומלין בין רבדיו השונים של מעשה השימור.

ד. מורשת, קהילה ומקום

בעשורים האחרונים מאתגר תפקידו הלאומי של השימור על ידי סדר יום גלובלי. סוגיות של עיצוב זהויות, זיכרון, מקום וקהילה מתחדדות כתוצאה משינויים גאו-פוליטיים וחברתיים, הגירה המונית, הקצנה דתית ומתחים בין-תרבותיים. במציאות זו ניכר ביתר שאת המתח בין ההיבט המקומי להיבט העולמי בשימור מורשת התרבות.

במציאות העולמית בכלל ובמציאות הישראלית בפרט משתקפים שינויים אלה במגמות דיכוטומיות של שימור: ניהול המורשת, על ידי הממסד או על ידי הקהילה; שימור מורשת מוחשית מול שימור מורשת לא מוחשית; תודעת שימור מתפתחת מול מעשים של מחיקה, הרס וונדליזם.

נושא זה מציע עיון בתהליכים בני קיימה, במעורבות קהילות, בשיתופי פעולה בין בעלי עניין, במוטיבציות חברתיות, ובתועלות פוליטיות, תרבותיות וכלכליות, הגלומים במורשת ובשימורה. כל זאת, מתוך התבוננות בזיקות ובפערים שבין נרטיבים קהילתיים, לאומיים וגלובליים.

ה. מורשת כמוצר צריכה עולמי-מקומי

במעבר מחברה קפיטליסטית-יצרנית לחברה ניאו-קפיטליסטית-צרכנית, צמחה תופעת תיירות המורשת לממדים חדשים. כתוצאה מהפחתת הפעילות התעשייתית והמעבר לתעשיית שירותים, חלו שינויים בדפוסי הייצור והצריכה של אתרי תיירות, בהם אתרי מורשת ומוזאונים.

פיתוח אתרי מורשת מונע אם כן על ידי תעשיית תיירות לא פחות מאשר על ידי השאיפה לשימור ערכיה התרבותיים של המורשת. עובדה זו מאתגרת את גישת השימור 'הערכי' הרווחת בקהילת השימור ויוצרת מארג מורכב של אינטרסים המשפיעים על שימורם ופיתוחם של אתרי המורשת.

בנושא זה אנו מבקשים לבחון את השלכותיה של החברה הצרכנית על שימור משאבי המורשת ועל עיצובה של 'תרבות מורשת'.

לוח זמנים לקראת הכינוס

מועד אחרון להגשת תקצירים: 15 באפריל 2016

הודעה על קבלה: 31 במאי 2016

פרסום תכנית הכינוס: 30 ביוני 2016

הרשמה לכינוס: אוגוסט - נובמבר 2016

הגשת מאמרים: 1 בנובמבר 2016

הגשת סיכום דיון: 30 בדצמבר 2016

בברכה,

הוועדה המארגנת:

פרופ' אלונה נצן-שיפטן - המחלקה לארכיטקטורה, הטכניון; מרכז המחקר למורשת הארכיטקטורה בישראל
ד"ר אורין שחר - המחלקה לארכיטקטורה, הטכניון
ארז רות ליברטי שלו - המחלקה לארכיטקטורה, הטכניון
ד"ר ענבל בן אשר גיטלר - המכללה האקדמית ספיר; אוניברסיטת בן-גוריון בנגב; דוקומו ישראל
ד"ר רויטל דבדבני - איגוד המוזאונים ואיקו"ם ישראל
עליזה פולגר גלילי - איגוד המוזאונים ואיקו"ם ישראל
ד"ר צביקה צוק - אגף ארכאולוגיה, רשות הטבע והגנים
יעל פורמן-נעמן - המחלקה למדיניות ומחקר, מינהל שימור, רשות העתיקות

כל הפרטים באתר האינטרנט של הכינוס: <http://www.conference.iaa-conservation.org.il>

כתובת הדואר האלקטרוני של הכינוס: 03herit.il.conf@gmail.com